

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: Морально-етична проблематика роману Д.Остін «Гордість та упередження»

Студента (ки) 3 курсу МЛа 06-21 групи
напряму підготовки Англійська мова і література, друга
іноземна мова, переклад
спеціальності 035.041 Германські мови та літератури
Майорової В.О.
(прізвище та ініціали)

Керівник доктор філологічних наук, професор
Шульгун М.Е.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 рік

Зміст

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТВОРЧИСТЬ ДЖЕЙН ОСТІН; ШЛЮБ В АНГЛІЇ У ХІХ СТОЛІТТІ

1.1 Шлюбні відносини англійців у ХІХ столітті

1.2 Виховання та освіта жінок ХІІІ — ХІХ століття

1.3 Соціокультурне середовище Джейн Остін

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОМАНУ «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ»

2.1 Персонажі роману «Гордість та упередження», які описують англійське суспільство в ХІХ — ХХ столітті

2.2 Характеристика пар у романі «Гордість та упередження»

ВИСНОВКИ

РЕЗЮМЕ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Однією з найважливіших частин життя кожної людини є подружжя. Тема подружжя завжди була цікавою.

Тим не менш, ставлення до шлюбу змінюється протягом століть. В ХХІ столітті це є вибором, який потрібно зробити ретельно, якщо ви справді хочете поєднати своє життя з обраною вами людиною. Крім того, підхід і думки людей до цього важливого процесу змінилися, оскільки раніше одружуватися для блага родини, а не заради кохання.

Раніше чоловіки та жінки терпіли фізичне та моральне насильство лише заради збереження сімей, щоб інші не думали погано про них. Розлучатися було соромно. Тим не менш, ситуація поступово змінюється, і суспільство поступово відходить від стереотипів.

Тема подружжя зрозуміла всім і важлива в будь-якій епосі, що робить її актуальною для дослідження. Майже кожна людина доходить до етапу, коли вирішує створити сім'ю та одружитися.

Однак кожна людина може зіткнутися з проблемами, які не так легко подолати. Таким чином, люди повинні серйозно ставитися до проблеми подружжя, досліджуючи її з психологічної точки зору, вивчаючи стосунки та використовуючи свої попередні досвіди.

РОЗДІЛ 1. ТВОРЧИСТЬ ДЖЕЙН ОСТІН; ШЛЮБ В АНГЛІЇ У ХІХ СТОЛІТТІ

1.1 Шлюбні відносини англійців у ХІХ столітті

Шлюб і подружжя відігравали важливу роль у суспільстві в Британії на початку XIX століття. Шлюби засновувалися за взаємним домовленням двох родин з метою збереження та зміцнення соціального статусу родини та забезпечення спадковості. Після укладення шлюбу дружина ставала залежною від чоловіка, а все її майно переходило до чоловіка.

Жінки, які вийшли заміж, ставали безправними (унеможливлення отримання розлучення, несправедливе законодавство). Водночас, присутній великий дисбаланс в чисельності чоловічого і жіночого населення. Жінок на пів мільйона більше ніж чоловіків. Це ускладнювало пошуки чоловіка та призвело до появи «зайвих» жінок.

Подружжя відігравало важливу роль у підтримці стабільності суспільства, яке базувалося на соціальних традиціях і статусі. У більшості випадків чоловік годував родину та займав важливе соціальне місце, тоді як дружина доглядала за будинком і виховала дітей.

Такі розподіли обов'язків подружжя були центром сімейного укладу представників середнього прошарку населення. Також, вони були прикладом для наслідування в сім'ях різних соціальних станів.

У 1800-х роках жінки повинні були виконувати обов'язки домогосподарки. Жінки повинні були доглядати за дітьми, прибирати та готувати їжу. У XIX столітті їхні обов'язки значно відрізнялися від тих, які виконували чоловіки. В своєму романі «Гордість та упередження» Джейн Остін описує все, що було характерним для подружнього життя в Англії в 1800-х роках, прямо показуючи недоліки того часу.

1.2 Виховання та освіта жінок XIII — XIX століття

Освіта для дівчат вважалася неважливою. Жінки повинні отримувати освіту про такі моральні якості, як стриманість. Сім'я є основним полем самореалізації жінки, тому жінку слід виховати соціально корисною для сім'ї.

Були благодійні та церковні школи, де вчили дітей нижчих класів. Діти з більш заможних родин могли отримувати освіту вдома, наймаючи гувернантку або вчителя. Або могли навчатися в приватному пансіоні. Для

дівчат освіта в таких закладах була закрыта. На той час ніхто не висловлювався за те, щоб надати жінкам таку ж класичну освіту, як і чоловікам, оскільки вся діяльність жінки обмежувалася будинком і господарством. В основному жінки отримували обмежений доступ до освіти.

Читання, листування, танці, спів, гра на різних музичних інструментах і рукоділля були основними видами діяльності, які приділялися значній увазі. Тим не менш, багатьох навчали іноземній мові, французькою або італійською. Щоб успішно вести домашнє господарство та, звичайно, підраховувати програти в карти, була потрібна математична грамота. Як наслідок, коло інтересів у жінок обмежувалось господарчими клопотами та вихованням дітей. У жінок не було багато можливостей. Наприклад, робота гувернанткою чи вчителькою для дівчаток або хлопчиків молодшого віку. Хлопчиків у свідомому віці, вчителям жіночої статі не довіряли. Робота з дітьми була і залишається досить складною та погано оплачується. Стати гувернанткою або вчителем, могла не кожна дівчина. Для цього була потрібна відповідна освіта, яку зазвичай отримували дівчата забезпечених сімей.

Така несправедливість викликала виникнення суфражистів та сужражистських рухів. Завдяки їм, жінки розширили свої права. У 1873 — 1891 рр. було запроваджено обов'язкову початкову освіту для всіх дітей та збільшилась кількість навчальних закладів. Пізніше жінки отримали можливість здобувати освіту в вищих навчальних закладах. Це призвело до збільшення кількості освічених жінок та збільшення професій.

1.3 Соціокультурне середовище Джейн Остін.

Життя жінок XIX століття не було таким легким і безтурботним. Але вони не опускали рук і продовжували боротися за свої права.

Епоха Регенства, яка тривала з 1811 по 1820 рік, була часом, коли принц-регент правив Англією через нездатність свого батька Георга III.

Однак більшість людей не пов'язують цю епоху з цим правителем. Все набагато цікавіше, оскільки головні персонажі роману Джейн Остін «Гордість та упередження» пов'язані з епохою Регенства. В той час життя було відносно рівним і послідовним у тому, що стосувалося зміни в житті обивателя. Більшість змін були викликані двома процесами. Перший – це промислова революція, яка відбулася в попередньому столітті. Вона спонукала до появи та

встановлення кількох нових класів, зокрема буржуазії та землевласників середнього достатку, відомих як джентрі. Псевдоджентрі, які не мали землі, але могли належати до середніх класів або навіть до найбідніших, виділялися серед останніх.

Зовнішньополітичні події, зокрема Революція мови у Франції та наполеонівські війни та війни колоній за незалежність, мали значний вплив на внутрішнє життя країни. Ці події та процеси призвели до деякого зменшення ряду соціальних обрядів. Вони залишалися важливими, але їх не дотримувалися так суворо, як раніше. Порівняно з попередніми століттями, неписаний поведінковий кодекс значно пом'якшився і впливав на життя людей тим більше, що вони займали більш високе становище у суспільстві та були вищого походження.

Англійська письменниця Джейн Остін була однією з небагатьох, хто намагався розмити бар'єри несправедливості, показуючи, якими слід бути, на прикладі головних героїнь своїх романів. Вона завжди говорила про речі, які турбували її та її сучасниць.

Багато людей вважають Джейн Остін англійською письменницею для жінок, яка поєднує різні стилістичні пласти в своїх творах. Так, у її творах відчувається як реалізм, який з'явився в дев'ятнадцятому столітті, так і сентиментальні настрої, які були характерними для попередньої епохи вісімнадцятого століття. Вона писала романи, які містили легку іронію та пародію на норми суспільства. З цієї причини письменниця руйнувала соціальні обмеження.

У своєму творі Остін хотіла показати не лише взаємини чоловіка та жінки, а й створити точну картину англійської товариства. Вона намагалася висловити те, як люди сприймали соціальні розбіжності та можливість усунення класових кордонів у XVIII і XIX столітті. Що є ще однією особливістю її творчості.

Коли письменниця створює образи своїх героїв у романі, вона намагається показати, що спонукало їх до того, якими вони є: середовище, виховання, поганий вплив, спадковість. Конфлікти, з якими стикаються герої, залежать від соціального середовища, його системи цінностей, забобонів і стандартів оцінки людини. Але це дивовижний світ, сповнений перемог, справжнього щастя та кохання. Іронічно письменниця показує світ своїх героїв. Хоча вона не нав'язує читачеві своїх оцінок, ми можемо легко зрозуміти її думку.

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОМАНУ «ГОРДИСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ»

2.1 Персонажі роману «Гордість та упередження», які описують англійське суспільство в ХІХ — ХХ столітті

Навіть найприхильніші прихильники Остін не дуже високо оцінювали її твори, і вони були б дуже здивовані, якби дізналися, що ці твори ще сто років будуть читати. Діккенс не знав про існування Джейн Остін. «Точне відтворення звичайних осіб», — сказала Шарлотта Бронте про неї. Немає яскравого вигляду. Вона може бути розумною та реалістичною, але її не можна назвати великою. Теккерей згадує Джейн Остін лише епізодично.

Дія роману «Гордість та упередження» відбувається в маленькому містечку Мерітон, що в графстві Хартфордшир, звичайній англійській провінції. Уже на першій сторінці роману, яка є вступною сторінкою, видно, наскільки добре Остін розуміла сили, які контролювали її суспільство. В основі всіх сподівань і інтересів суспільства, до якого належать персонажі її книги, лежать майнові інтереси.

У місті панує загальне божевілля на місці заміжжя. Практично всі життєві сили майже всіх героїнь роману спрямовані на те, щоб мати щасливе заміжжя. Шлюб сприймається як хороша угода.

Бал був найкращою подією, де можна було показати всі жіночі достоїнства та насолодитися повною мірою чоловічим товариством. На балах кожен мав можливість продемонструвати не тільки вміння гарно одягатися та красиво рухатися, але й уміння вести світські розмови, у яких часто проявлялися інтелектуальні здібності персонажів. Зрозуміло, що не всі люди були природженими ораторами, які могли легко і невимушено вести світську розмову. В результаті більшість розмов була безглуздом. Головною рисою двадцять третьої розмови було те, щоб вона не зачепилася за жодну глибоку або оригінальну думку, не висловила своїх власних поглядів, і щоб вона була зрозуміла всім.

Сім'я, дім та повсякденне життя є основними побутовими реаліями цієї людини. Так, особисте душевне щастя Шарлотти Лукас було трагічним для неї. Вона, дочка сера і леді Лукас, була першою, хто познайомився з містером Бінглі, що викликало сильну заздрість місіс Беннет. Однак тепер, коли Бінглі явно волів Джейн, щаслива місіс Беннет співчуває Шарлотт. Тим не менш, поведінка чи емоції Шарлотти не демонструють її розчарування.

Остін описує Шарлотту як «розумну та чуйну молоду жінку». Шарлотта дала згоду вийти заміж за пана Коллінза, марнославного, обмеженого та пихатого дурня, який порушив її принципи та особистість. Роман зосереджується на сімействі провінції. Батько сімейства, містер Беннет, походить із благородної родини, і він флегматичний, схильний до критичного аналізу життя та самого себе; він особливо іронічний щодо своєї дружини, місіс Беннет.

Незважаючи на те, що сім'я Беннет не є досить багатою, їхнє становище на даний момент не можна вважати бідним, але згідно з англійськими законами про майорате, після кончини містера Беннета, який не має спадкоємців чоловічої статі, маєтком Лонгборн має володіти його племінник, містер Коллінз. Це може залишити місіс Беннета та її дочки без житла.

Подружжя Беннет має п'ятеро дочок, тому прагнення матері видати їх заміж цілком зрозуміло. Центральними героїнями роману є старші дочки Джейн і Елізабет. Їхня мати хоче видати заміж швидше, оскільки в суспільстві того часу панувала атмосфера загального божевілля, спричинена бажанням вийти заміж.

Таким чином, англійськість тут передається через традиції, культуру та повсякденний побутовий уклад англійської провінційної родини.

2.2 Характеристика пар у романі «Гордість та упередження»

Події в романі відбуваються в графствах Хартфордшир і Дербішир, у Лондоні, на початку 1800-х років.

У цьому романі головним героєм є Фіцвільям Дарсі, багатий аристократичний поміщик, осліплений власними бажаннями та зарозумілістю, і Елізабет Беннет, незалежна та інтелігентна донька провінційного дворянина.

Не складно здогадатися, що саме між цими двома молодими людьми з'явилася любов, яка врешті-решт переросла в справжнє кохання, як стверджує кінець книги.

У них було неприємне враження один про одного на першій зустрічі, тому це не було типовою історією кохання з першого погляду. На початку знайомства Елізабет і містер Дарсі створюють свої уявлення про один одного на основі першого враження, яке призводить до упереджень. Елізабет вважає, що містер Дарсі занадто самозакоханий і самовпевнений, тоді як він вважає її неадекватною для його роду. Це взаємне упередження відмежовує їх один від одного. Надалі книга розкриває характери Елізабет і містера Дарсі. Коли вони стикаються з новими фактами та ситуаціями, вони обидва змушені переосмислити одне одного. З часом, Елізабет і містер Дарсі змінюють свої початкові погляди на одне одного завдяки взаємній роботі та спілкуванню. Вони починають розуміти та цінувати одне одного за доброту та якість. Завдяки цьому виникає взаємне залучення та привабливість.

Врешті решт почуття переросли в одруження. З роману ми не дізнаємося багато про сімейне життя цієї пари, але можна передбачити, що шлюб був вдалим з духовного боку, оскільки пара жила разом у гармонії, взаєморозумінні, поважності та підтримці. Крім того, з матеріального боку

шлюб був вдалим. Хоча Елізабет походила з дворянського роду, її сім'я не мала багато грошей.

Не можна сказати те саме про дуже заможного містера Дарсі. Дарсі та Елізабет — подружжя. Це служать прикладом для наслідування, коли люди обирають щирість і кохання, а не привілеї та гроші. Приклад людей, які роблять те, що їм подобається, і отримують за це набагато цінніші речі, ніж те, що вони мають. . Незважаючи на те, що ми не маємо достатньо інформації про подружнє життя містера Дарсі та Елізабет, ми можемо припустити, що пара спочатку вирішила оселитися біля родичів Джейн та її матері, але молоді люди не витримали постійного втручання в їхнє сімейне життя, тому вирішили переїхати. Це виявилось хорошим рішенням, оскільки коли батьки починають втручатися в життя своїх дітей, це дуже часто впливає

Містер Бінглі, близький друг містера Дарсі, і найстарша сестра Беннет, Джейн, є ще однією чарівною та привабливою парою, яку люблять багато людей. Ці двоє молодих людей відразу сподобалися один одному, і їхній зв'язок розвинувся.

Тим не менш, близькі містера Бінглі, особливо містер Дарсі, негайно виступили проти цього шлюбу, стверджуючи, що Джейн закохана в багатство, а не в містера Бінглі. Вони стверджували, що вони та їхня сім'я просто чекають на цей шлюб, щоб отримати гроші. Насправді це було частково правдою, оскільки мати Джейн, місіс Беннет, відкрито демонструвала свій захоплення багатством містера Бінглі та його грошима.

Незважаючи на це, Джейн, яка справді закохалася в нього, не може сказати те саме про те, що відчула під час їхньої розлуки та розірвання. На щастя, ми також бачимо, що наприкінці твору ця пара мала можливість побудувати щасливе майбутнє разом, незважаючи на всі перешкоди.

Місіс Беннет та містер Беннет, пара яка прожила разом не один рік. Вони давно не бачили пристрасті. З одного боку, це нормально, коли почуття з часом вщухають, оскільки вони більше 20 років разом та виростили 5 дочок. Ця пара не демонструє поваги та довіри один до одного. Містер Беннет неодноразово відгукувався про свою дружину як нерозумну жінку.

Містер Беннет байдужий до дружини та злочинно безвідповідальний до сім'ї, оскільки любові між людьми немає. Дружина не змогла виконати бажання чоловіка, що призвело до розширення розриву між ними. З іншого боку, місіс Бенет також не проявляла щирих почуттів до свого чоловіка. Все, що її цікавило, це гроші, плітки та бажання успішно видати заміж своїх дочок. Перш за все, вони одружилися через домовленість та вигоду, а не палке кохання. Іншим варіантом було те, що чоловік закохався у незвичайну фізичну красу своєї дружини. Одна з дочок цієї пари, Лідія, мала мету як у своєї матері, одружитися. Вона полюбляла ходити на бали та залицятися до кавалерів.

Одного дня вона втікає з чоловіком на ім'я Вікхем. З одного боку, він досить пристойний і хороший кандидат на роль нареченого, але коли ви дізнаєтеся, хто він насправді, думка відразу змінюється. Ця молода людина мала конфлікт з містером Дарсі, оскільки він мав багато боргів, з якими він не міг розплатитися. Тим не менш, це вже не було важливим; всі були стурбовані і хотіли лише одного: щоб Лідія та Вікхем одружилися якомога швидше, щоб сім'я Бенетів не була осоромлена тим, що їхня дочка проживала з чоловіком. Молоді люди врешті решт одружилися з містером Дарсі, але як і очікувалося, шлюб не був надто міцним. Вікхем не мав почуття до Лідії, а в неї почуття швидко згасли через її інфантильність. Шлюб виявився неуспішним і переріс у бездіяльність. Вони все ніяк не могли облаштувати свою сім'ю, оскільки грошей було небагато. Однак вони не роздумуючи витрачали гроші. Неправильні установки, економічні міркування та мимовільна пристрасть були основою їхнього шлюбу.

Ще одна пара Шарлота та Коллінз. Шарлота, подруга Елізабет. Містер Коллінза, є далеким родичем Беннетів. Спочатку містер Коллінз сватався саме до Елізабет. Мати Елізабет наполягала на цьому одруженні, але Ліззі не сподобався він, і вона відмовила йому. Тоді містер Коллінз вирішив одружитися з Шарлотою, яка була значно старшою та могла залишитися старою дівою в тій країні. Вони були досить егоїстичними подружжям, які уклали шлюб, як вимогу, а не через кохання один до одного. Кожен з них залишився задоволений, задовольняючи свої потреби, оскільки шлюб забезпечував їм обом гроші.

В романі описано багато пар, які одружилися через вигоду, так раніше одружувались майже всі. Однак є пари, які одружилися через палке кохання один до одного.

ВИСНОВКИ

Роман Джейн Остін «Гордість та упередження» не втрачає популярність у світі. Він не тільки цікавий, але й актуальний для будь-якого покоління. Теми, які здавалося б простими та зрозумілими, є важливими та різноманітними в романі. Кохання та подружжя вже неодноразово згадувалися як важливі теми. Тема, з якою всі знайомі. Тема, яка викликає багато розмов. Шлюб є важливим фактором щастя та успіху в житті людини. У своєму романі Джейн Остін віддає перевагу шлюбу, оскільки він має вирішальне значення для людського життя. Вона намагалася проаналізувати причини успіху та невдач у подружньому житті. До шлюбу потрібно ставитись відповідально.

Жінки найбільше турбувалися- успішно вийти заміж, щоб не залишитися самотньою. Крім того, батьки також впливали на рішення дівчат щодо одруження. Шлюб є єдина кар'єра для жінок.

Незважаючи на те, що в англійському суспільстві широко поширилася думка про те, що доля жінки – це дім і сім'я, і що обов'язок і призначення жінки – присвятити себе дому та сім'ї, роман Джейн Остін показує, наскільки важлива високоякісна освіта для жінок, яка дозволяє жінкам стати на рівні з чоловіками. У романі Остін ми бачимо два різних типів жінок. Перший - це жінки нового типу, які добре навчені та навчені читанням. Другий - це героїні середнього класу, які присвячують себе рукоділлю та світському життю.

Ставлення людей до грошей є постійною проблемою. У романі описано численні пари, які вирішили поєднатися лише через матеріальні переваги.

РЕЗЮМЕ ІНОЗЕМНОЮ МООВОЮ

Jane Austen's novel "Pride and Prejudice" does not lose its popularity in the world. It is not only interesting, but also relevant for any generation. Themes that would seem simple and clear are important and varied in the novel. Love and marriage have been repeatedly mentioned as important topics. A topic with which everyone is familiar. A topic that sparks a lot of conversation. Marriage is an important factor of happiness and success in a person's life. In her novel, Jane Austen favors marriage because it is crucial to human life. She tried analyze the reasons for success and failure in married life. Marriage should be treated responsibly.

Women were most worried about successfully getting married so as not to remain alone. In addition, parents also influenced girls' marriage decisions. Marriage is the only career for women.

Despite the widespread belief in English society that a woman's destiny is home and family, and that a woman's duty and purpose is to devote herself to home and family, Jane Austen's novel shows how important high quality education for women, which enables women to become equal with men. In Austen's novel we see two different types of women. The first is a new type of women who are well educated and trained to read. The second is middle-class heroines who devote themselves to needlework and social life.

People's attitude towards money is a constant problem. The novel describes numerous couples who decided to join only because of material advantages.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джейн Остін. «Гордість та упередження», 1813 р.

2. Світлана Варук. «Гордість та упередження»: про що цей роман та чому всі в захваті від нього: URL: [«Гордість та упередження»: про що цей роман та чому всі в захваті від нього - Book24.ua](http://book24.ua)
3. Менджул М.В. Принципи правового регулювання сімейних відносин у Великобританії, 2018
4. Валентина Верля. Вічні проблеми твору «Гордість та упередження»: URL: <https://ij.ogo.ua/suzh/vichni-problemi-tvoru-gordist-ta-uperedzhennya/>
5. Джейн Остін. «Гордість та упередження»: URL: <https://dovidka.biz.ua/wp-content/uploads/book/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%96%20%D1%83%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%94%D0%B6%D0%B5%D0%B8%CC%86%D0%BD%20%D0%9E%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BD.pdf>
6. Курташ Л. ІДЕЙНІ ТА СЮЖЕТНІ КОМПОНЕНТИ РОМАНУ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ». Збірник досліджень з лінгвістики. 2021 р. С. 229
7. Шевченко О. Образ подружнього життя в романах Джейн Остін. Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія, С. 52-56, 2018.
8. Донченко Л. Психологія подружнього життя в романах Джейн Остін. Київ. Критика 2005 р. С. 208
9. Austen, Jane. Pride and Prejudice. 1813
10. Тарасова Н.І., Рижкова Т.Ю. ОБРАЗ ЖІНКИ В РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ». ПРІОРИТЕТНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ. 2020 р. С. 64-65
11. Фемінізм у Великій Британії: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC%D1%83%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B9%D0%91%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%97>
12. Кравчук І. РОЗВИТОК ВИЩОЇ ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ У 1870-1920 РОКАХ. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019 р. С. 177
13. Залєток Н., Черевко О. СУФРАЖИСТСЬКА КАМПАНІЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ (1860-ті — 1928 рр.): ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ. С. 355

14. Менджул М.В. Принципи правового регулювання сімейних відносин у Великобританії та Ірландії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2018 р.
15. Розповіді й доповіді студентів Доповідь: "Еволюція права Англії" 2021 р. : веб-сайт. URL: <https://k702.khai.edu/tpost/xyb146fmu1-dopovd-evolyutsya-prava-angl>
16. Цивільне право країн англо-американської та континентальної правових сімей. Стаття: веб-сайт. URL: <https://vo.uu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=17637>
17. Джейн Остін. Біографія: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B6%D0%B5%D0%B9%D0%BD_%D0%9E%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BD
18. “Гордість і упередження” аналіз (паспорт) твору: веб-сайт. URL: <https://dovidka.biz.ua/hordist-i-uperedzhennya-analiz-pasport-tvoru>
19. Рецензія на роман Джейн Остін “Гордість та упередження”. Рецензії на англійські романи XVIII-XIX століть. : веб-сайт. URL: <https://englishnovelblog.wordpress.com/2016/11/17/%D1%80%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B7%D1%96%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD-%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%B9%D0%BD-%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BD-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%81%D1%82-2/#:~:text=%D0%9E%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%94%D1%8E%20%D0%B7%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%2C%20%D1%8F%D0%BA%D1%83%20%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D1%83%D1%94,%2C%20%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%97%D1%85%20%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85%2C%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B1%D1%83>
20. Вічні проблеми твору „Гордість та Упередження,, 2023 р. : веб-сайт. URL:<https://ij.ogo.ua/suzh/vichni-problemi-tvoru-gordist-ta-uperedzhennya/>